

Prófnefnd löggiltra endurskoðenda
Próf til löggildingar í endurskoðunarstörfum
Próf í endurskoðun og reikningsskilum – fyrri hluti
14. október 2025
kl. 9:00 – 16:00

Ábendingar:

Áætlaður tími við úrlausn hvers verkefnis svarar til vægis þess í heildareinkunn. Það er skynsamlegt að nýta próftímann með hliðsjón af vægi verkefna.

Vinsamlega notið word- og excel-skjöl sem fylgja fyrir lausnir verkefna, eftir því sem við á.

Merkið allar lausnir með prófnúmeri og einungis með prófnúmeri. Ef úrlausn er merkt með nafni prófmanns telst hún ógild og prófmaður fallinn.

Ætlast er til að vísað sé til staðla, laga og annarra heimilda eftir því sem tilefni er til hverju sinni. Ekki er nægilegt að vísa til einstakra staðla í heild sinni, heldur er ætlast til að vísað sé til einstakra greina eftir því sem við á.

Prófmenn hafa á heimasvæði prófsins aðgang að alþjóðlegum endurskoðunarstöðlum, alþjóðlegum reikningsskilastöðlum, lögum, reglugerðum og reglum, sem gæti reynt á í prófinu. Óheimilt er að sækja eða nota önnur rafræn gögn en þau sem eru á heimasvæði prófsins.

Prófmenn eru beðnir um að skila í prófmöppu að prófinu loknu rafrænni úrlausn. Prófmenn bera ábyrgð á vistun úrlausna.

Verkefni 1 – 120 mín.

Félagið Ljómi hf. framleiðir og selur lýsingarbúnað til byggingariðnaðarins á Íslandi og í Skandinavíu. Framleiðsla félagsins byggir á ljósakerfum, sem einn eigendanna hannaði í upphafi aldarinnar og hafa verið mun ódýrari í framleiðslu en önnur ljósakerfi. Þróun kerfanna frá þeim tíma hefur snúið að litastýringum og uppfærðu útliti í samræmi við nýjustu strauma og stefnur í innanhússhönnun. Reksturinn hefur vaxið hratt síðustu þrjú ár enda mikill uppgangur í byggingariðnaði og áhersla hjá byggingaraðilum að finna ódýrt byggingarefni sem samt þykir líta vel út. Félagið hefur nýlega tekið í notkun nýtt fjárhagskerfi (Business Central) sem heldur utan um birgðastýringu, innkaup, framleiðslu og fjármál. Félagið er í eigu þriggja einstaklinga og þar starfa, auk eigendanna, rúmlega 50 starfsmenn. Félagið hyggst fá skráningu á First North markaðinn og liður í því ferli er að endurskoða ársreikning félagsins í fyrsta sinn.

Talnatraust ehf. hefur verið ráðið til að framkvæma endurskoðun ársreiknings fyrir árið 2025. Talnatraust ehf. hefur aðstoðað félagið við gerð ársreikninga sinna og skattframtala frá því það var stofnað árið 2016. Þú ert verkefnastjóri hjá Talnatrausti og þér hefur verið falið að leggja drög að skipulagi endurskoðunar ársreiknings 2025. Áritunarendurskoðandinn (partnerinn) í verkefninu hefur lagt áherslu á það að þú hugir að öllu því sem huga þarf að við skipulagninguna og setjir fram á þann hátt að hennar yfirferð verði sem auðveldust. Verkefnið og viðskiptavinurinn hafa þegar farið í gegn um samþykktarferli hjá Talnatrausti án athugasemda og ráðningabréf við Ljóma hefur þegar verið undirritað af báðum aðilum. Fyrir liggur árshlutareikningur fyrir fyrstu níu mánuði ársins 2025 (fylgiskjal 1).

Úrlausnarefni:

Ákvarðaðu mikilvægismörk (e. materiality) og aðgerðamikilvægismörk (e. performance materiality) vegna ársins 2025. Settu fram skýr rök fyrir þeim viðmiðum og hlutföllum sem þú notar við ákvörðun þína.

Skipulegðu endurskoðunina og gerðu áhættumat í því skyni að draga fram hættuna á verulegri skekkju í reikningsskilunum (e. risk of material misstatement) og tiltaktu hvaða áhættuþættir feli í sér verulega aukna áhættu / lykiláhættu (e. significant risk). Taktu fram hvaða staðhæfingum stjórnenda greindir áhættuþættir tengjast.

Gerðu drög að endurskoðunarfyrirmælum (e. audit procedures) sem ætlað er að bregðast við þessum lykil áhættuþáttum sem þú hefur greint og þar með viðkomandi staðhæfingum stjórnenda.

Gefðu þér þær forsendur sem þér finnst vanta til að geta leyst verkefnið.

Rökstyddu svarið með tilvísun í lög, reglur, staðla eða önnur gögn eftir því sem þú telur ástæðu til.

Svarið í excel og/eða word-svarskjali

Verkefni 2 – 30 mín.

Eðlisefni hf. er óskráð félag en gerir reikningsskil sín í samræmi við alþjóðlega reikningsskilastaðla í starfrækslumyntinni íslenskri krónu. Félagið hefur að undanfögnu undirbúið byggingu mjög sérhæfðs rannsóknarhúss sem hýsa mun starfsemina næstu áratugi. Byggingin er flókin að gerð og gert er ráð fyrir að framkvæmdatími verði þrjú til fjögur ár. Þegar unnið var að fjármögnun rannsóknarhússins var óskað tilboða frá lánastofnunum um fjármögnun á framkvæmdatíma, en gert er ráð fyrir að endurfjármögnun byggingarinnar verði einu til tveimur árum eftir að hún hefur verið tekin í notkun. Félagið hafði áður en byggingin hófst eingöngu verið fjármagnað með eigin fé.

Álitlegustu fjármögnunartilboðin voru annars vegar lán frá innlendum banka í krónum. Lánið yrði með föstum 9,2% vöxtum sem greiddir yrðu árlega. Hins vegar var lán frá evrópskum þróunarbanka í evrum með föstum 5,5% vöxtum sem greiddir yrðu tvisvar á ári. Höfuðstóll beggja lánanna yrði greiddur í einu lagi í lok lánstímans. Niðurstaðan var að taka tilboði um evrulánið, enda vextirnir lægri og gengi evrunnar tiltölulega stöðugt gagnvart krónunni undanfarin misseri. Hægt er að draga á lánið í nokkrum áföngum eftir því sem framkvæmdum miðar áfram. Gert er ráð fyrir að hver ádráttur sé að jafnaði nokkru áður en félagið þarf að greiða framkvæmdakostnað. Sá hluti hvers ádráttar sem ekki hefur verið nýttur til greiðslu byggingarkostnaðar hverju sinni verður ávaxtaður með innláni í viðskiptabanka félagsins.

Framkvæmdir við bygginguna hófust síðla árs 2023, en ekkert þurfti að draga á lántökuna fyrsta árið, en fyrsti ádráttur var í ársbyrjun 2024. Á öðru ári framkvæmdanna, 2024, gekk allt eins og best var á kosið, nema hvað krónan veiktist um 12% gagnvart evrunni, einkum vegna verulegrar fækkunar á komum erlendra ferðamanna til landsins. Á móti kom að félagið hafði tekjur af bankainnstæðum í evrum sem rekja má beint til lántökunnar frá þróunarbankanum evrópska.

Félagið mun eignfæra fjármagnskostnað við bygginguna, í samræmi við ákvæði alþjóðlegu reikningsskilastaðlanna, og leitar til þín um ráð í þeim efnum.

Úrlausnarefni:

Verkefni þitt er að gera forsvarsmönnum Eðlisefnis hf. grein fyrir því hvaða meginreglur gilda um eignfærslu fjármagnskostnaðar. Jafnframt þarft þú að gera þeim grein fyrir hvaða fjármagnskostnað félagið getur eignfært árið 2024 vegna framkvæmdanna. Engar fjárhæðir liggja fyrir, en lýsingin hér á undan á að duga til að setja saman greinargerðina. Gefðu þér forsendur um fjárhæðir ef þú telur það skýrara.

Rökstyddu svarið með tilvísun í lög, reglur, staðla eða önnur gögn eftir því sem þú telur ástæðu til.

Svarið í word-svarskjali

Verkefni 3 – 80 mín.

Þú starfar hjá Endurskoðunarfélaginu ehf. og hefur nýlega tekið við sem verkefnisstjóri við endurskoðun fyrirtækisins Stórlaxa hf. Þetta er í fyrsta sinn sem ársreikningur félagsins er endurskoðaður en fram til þessa hefur félagið fallið utan stærðarmarka endurskoðunarskyldunnar. Endurskoðunarfélagið hefur veitt félaginu uppgjörsaðstoð um alllangt skeið. Að beiðni stjórnar Stórlaxa hefur Endurskoðunarfélagið lagt fram kostnaðaráætlun vegna endurskoðunarinnar sem eðli málsins samkvæmt er umtalsvert hærri en kostnaður við þjónustu Endurskoðunarfélagsins hingað til. Stjórnarformaður Stórlaxa segist eiga erfitt með að skilja hvers vegna kostnaðurinn þurfi að vera svo miklu meiri en segist jafnframt ekki þekkja nægilega vel til hvað endurskoðun felur í sér og hvaða skyldur lög og staðlar leggi á endurskoðendur. Stjórn Stórlaxa óskar því eftir að þú takir saman minnisblað um hvert sé markmiðið með endurskoðun, hvað greini hana frá reikningsskilabjónustu, hver sé ábyrgð endurskoðenda, hvaða lögum og reglum endurskoðendur fylgi ásamt útskýringu á helstu grundvallarhugtökum endurskoðunarfagsins. Stjórnarformaðurinn minnir þig á að stjórnarfólkið sé vanara gúmmístígvelum en hælaskóm og þurfi því útskýringar á mannamáli.

Úrlausnarefni:

Skrifaðu minnisblað til stjórnar Stórlaxa hf. þar sem þú skýrir hvert sé markmið endurskoðenda með endurskoðuninni, hver sé munurinn á endurskoðun og reikningsskilaaðstoð og hver sé ábyrgð stjórnar og stjórnenda annars vegar og endurskoðenda hins vegar. Greindu einnig frá því á grundvelli hvaða laga og staðla íslenskir endurskoðendur starfi. Útskýrðu jafnframt þau helstu hugtök sem stjórnin getur vænst að sjá í samskiptum við þig og endurskoðunarfyrirtækið í framtíðinni. Fjallaðu að lágmarki um nægilega vissu, takmarkanir endurskoðunar, mikilvægi, hættu á verulegri skekkju, faglega dómgreind, faglega tortryggni og endurskoðunargögn. Skýrðu með dæmum sem eru líkleg til að hjálpa stjórnarfólkinu til að ná þeim skilningi sem það er að sækjast eftir.

Rökstyddu svarið með tilvísun í lög, reglur, staðla eða önnur gögn eftir því sem þú telur ástæðu til.

Svarið í word-svarskjali:

Verkefni 4 – 30 mín.

Fasteignafélagið hf. er með lán frá Fjárfestingarbankanum hf. Lánið ber 8% fasta vexti, sem einnig eru virkir vextir lánsins. Vextir eru greiddir árlega, 31. desember, og hefur félagið greitt áfallna vexti í árslok 2024. Höfuðstól lánsins skal greiða í einu lagi 31. desember 2027. Þann 31. desember 2024 sömdu félögin um eftirfarandi breytingar á láninu:

- Fjárhæð lánsins hækkar úr 1.000 í 1.500, en Fjárfestingarbankinn hf. greiðir viðbótarlánið til Fasteignafélagsins hf. 31. desember 2024.
- Vextir lánsins hækka úr 8% í 9,5% og verða greiddir 31. desember hvert ár.
- Lánstíminn lengist um þrjú ár og verður gjalddagi höfuðstólsins 31. desember 2030.

Bókfært verð lánsins í árslok 2024, fyrir breytingar á lánsfjárhæð, er 1.000. Fjárfestingarbankinn fær enga þóknun vegna breytinga á lánasamningnum.

Úrlausnarefni:

Verkefni þitt er að aðstoða Fasteignafélagið hf. við að ákvarða hvort breyttir skilmálar lánasamningsins í árslok 2024 feli í sér verulegar breytingar samkvæmt alþjóðlegum reikningsskilastöðlum og hvaða áhrif það hafi á ársreikning félagsins. Þú þarft að senda þeim stutta greinargerð þar sem fram kemur hvenær lánaskilmálar teljast verulega breyttir, hvort svo sé hjá félaginu og útreikninga á breytingunum sem styðja við niðurstöðu greinargerðarinnar.

Rökstyddu svarið með tilvísun í lög, reglur, staðla eða önnur gögn eftir því sem þú telur ástæðu til.

Svarið í excel og/eða word-svarskjali

Verkefni 5 – 70 mín.

Þú ert yfirmaður áhættu- og gæðamála hjá InterAudit, einu af alþjóðlegu endurskoðunarfyrirtækjunum sem eru með starfsemi í Íslandi. Það er fyrsti dagur eftir gott sumarfrí og þú ætlar þér að nota tímann í að taka til í póstinum og skipuleggja vinnuna fram undan og vonandi komast snemma heim. Í póstinum sérðu skilaboð frá tveimur af meðeigendum þínum hjá endurskoðunarfyrirtækinu þar sem beðið er um svör sem allra fyrst. Í báðum póstunum er beðið um mat þitt á því hvort og þá hvaða ráðstafana þurfi að grípa til svo að uppfylltar séu reglur um óhæði í tengslum við endurskoðunarverkefni. Þú rennir yfir póstana og ákveður að vinda þér í verkið.

A. Borist hefur beiðni um að endurskoðunarfyrirtæki þitt taki við endurskoðun á samstæðureikningi útgerðarfélagsins Útgerðar hf. frá og með árinu 2025. Félagið er skráð á aðallista Nasdaq á Íslandi. Útgerðarfélagið á þrjú dótturfélög erlendis; Útgerð Noregi (NO), Útgerð Danmörku (DK) og Útgerð Grænhöfðaeyjum (CV). Dótturfélögin NO og DK hafa verið endurskoðuð af endurskoðunarfyrirtækjum sem tilheyra sama neti og fráfarandi endurskoðandi samstæðunnar. CV hefur verið endurskoðað af Revisao, staðbundnu endurskoðunarfyrirtæki á Grænhöfðaeyjum, en ekkert af alþjóðlegu endurskoðunarfyrirtækjunum er með starfsstöð þar. Stjórnendur Útgerðar hafa eindregið óskað eftir því að Revisao sinni því starfi áfram. Samkvæmt athugunum væntanlegs áritunarendurskoðanda hefur eftirfarandi vinna verið unnin fyrir Útgerð og dótturfélög þess á yfirstandandi ári:

- i. Revisao hefur veitt CV aðstoð við innleiðingu nýs fjárhagskerfis og veitt ráðgjöf við uppfærslu innri ferla.
- ii. InterAudit í Noregi veitti NO, í febrúar 2025, aðstoð við mat á viðskiptavild fyrir gerð ársreiknings fyrir árið 2024.
- iii. InterAudit í Svíþjóð aðstoðaði DK við skipulag og utanumhald stefnumótunarvinnu í upphafi ársins 2025.
- iv. InterAudit á Íslandi í samstarfi við InterAudit í Noregi gerði áreiðanleikakönnun á NO þegar Útgerð keypt félagið um mitt árið 2025.

Úrlausnarefni:

- Greindu þær ógnanir við óhæði endurskoðunarteymisins og InterAudit, sem þær aðstæður sem lýst er geta haft í för með sér í skilningi íslenskra laga og reglna og alþjóðlegra staðla um óhæði endurskoðenda.
- Lýstu hvaða varúðarráðstafana hægt væri að grípa til í hverju tilfelli fyrir sig.
- Leiðbeindu endurskoðunarteyminu um hvernig best er að skrá mat á óhæði í endurskoðunarskrána.

Gefðu þér þær forsendur sem þér finnst vanta til að geta leyst verkefnið

Rökstyddu svarið með tilvísun í lög, reglur, staðla eða önnur gögn eftir því sem þú telur ástæðu til.

B. Fjölmiðlasamsteypan hf. hefur verið í endurskoðun hjá InterAudit frá því árið 2013. Félagið var skráð á aðallista Nasdaq á Íslandi í ágúst á þessu ári. Blær Briem sem hefur verið áritunarendurskoðandi á verkefninu frá upphafi hefur af því tilefni lagst sérstaklega vel yfir hvort einhverjar aðstæður kynnu að vera uppi varðandi óhæðismál sem taka þyrfti tillit til og bregðast við. Hán hefur greint eftirfarandi atriði sem gætu bent til slíkra aðstæðna:

- i. Fjölmiðlasamsteypan hefur nýverið ráðið endurskoðanda sem starfað hafði hjá InterAudit, þar til í maí s.l., sem fjármálastjóra. Endurskoðandinn hafði verið verkefnisstjóri við endurskoðun Fjölmiðlasamsteypunnar á árunum 2019-2022.
- ii. Við staðfestingu óhæðis endurskoðunarteymisins kom í ljós að annar tveggja verkefnisstjóra hafði á árinu eignast hlut í Fjölmiðlasamsteypunni í gegn um eignastýringu sem verkefnisstjórinn hafði falið viðskiptabanka sínum að annast.
- iii. InterAudit gekk frá skattframtali fyrir Fjölmiðlasamsteypuna vegna ársins 2024 og skilaði því til skattyfirvalda.
- iv. Blær vekur athygli þína á því að Fjölmiðlasamsteypan hefur verið í endurskoðun hjá InterAudit í 12 ár og að hán hafi allan tímann verið áritunarendurskoðandi í verkefninu.

Úrlausnarefni:

- Greindu þær ógnanir við óhæði endurskoðunarteymisins og InterAudit, sem þær aðstæður sem lýst er geta haft í för með sér í skilningi íslenskra laga og reglna og alþjóðlegra staðla um óhæði endurskoðenda.
- Lýstu hvaða varúðarráðstafana hægt væri að grípa til í hverju tilfelli fyrir sig.
- Útskýrðu fyrir Blæ hvaða áhrif reglur um reglubundin skipti á áritunar-endurskoðanda og endurskoðunarfélagi hafa á stöðu InterAudit við endurskoðun Fjölmiðlasamsteypunnar eftir skráningu félagsins.

Gefðu þér þær forsendur sem þér finnst vanta til að geta leyst verkefnið

Rökstyddu svarið með tilvísun í lög, reglur, staðla eða önnur gögn eftir því sem þú telur ástæðu til.

Svarið í word-svarskjali

Verkefni 6 – 30 mín.

Efni hf. á og rekur efnaverksmiðju sem framleiðir dýrmæt efnasambönd sem notuð eru í hátekniðnaði. Félagið gerir reikningsskil sín samkvæmt alþjóðlegum reikningsskilastöðlum. Byggingu efnaverksmiðjunnar, sem keypt var fullbúin, lauk í árslok 2024 og nam kaupverðið 100.000.

Til viðbótar við byggingarkostnaðinn er áætlaður núvirtur kostnaður við að rífa verksmiðjuna í lok 25 ára nýtingartíma hennar og skila verksmiðjulandinu aftur í sama ástandi og áður en bygging verksmiðjunnar hófst 9.800 (núvirt miðað við 10% ársvexti).

Að auki mun á rekstrartíma verksmiðjunnar óhjákvæmilega verða mengun á verksmiðjusvæðinu vegna starfseminnar sem þarf að bæta þegar nýtingartíma hennar lýkur. Áætlaður kostnaður vegna þess er 1.750 á ári. Gert er ráð fyrir að endurheimt og endurbætur svæðisins vegna þessa muni verða framkvæmdar þegar nýtingartíma verksmiðjunnar lýkur.

Úrlausnarefni:

Verkefni þitt er að gera grein fyrir því hvort, hvenær, hvernig og hvers vegna skuli færa kostnað vegna niðurrifs verksmiðjunnar annars vegar og vegna mengunar á starfstímanum og endurheimtar verksmiðjusvæðisins hins vegar. Í þessu felst að gera grein fyrir meginreglu alþjóðlegu reikningsskilastaðlanna um færslu skuldbindinga og hvenær skuli færa þær. Jafnframt þarftu að sýna þær færslur og fjárhæðir sem gera þarf í bókhaldi félagsins vegna þessa á árinu 2024 annars vegar og 2025 hins vegar.

Rökstyddu svarið með tilvísun í lög, reglur, staðla eða önnur gögn eftir því sem þú telur ástæðu til.

Svarið í excel-og/eða word-svarskjali

Verkefni 7 – 40 mín.

Málmur hf. er framleiðslufyrirtæki sem á og rekur verksmiðju sem starfrækt er allan sólarhringinn alla daga ársins. Félagið gerir ársreikning sinn á grundvelli alþjóðlegra reikningsskilastaðla. Fjöldi starfsmanna félagsins vinnur sérhæfð störf sem byggja á langri þjálfun undir handleiðslu reyndari starfsmanna og því er mikilvægt fyrir félagið að halda þeim sem lengst í starfi.

Til að tryggja hollustu starfsmanna við félagið hafa verið gerðir kjarasamningar sem tryggja þeim réttindi sem felast í því að geta farið fyrr en ella á eftirlaun en haldið fullum launum tiltekinn tíma eftir að störfum lýkur hjá félaginu. Nánar tiltekið geta starfsmenn sem orðnir eru 68 ára hafið töku sérstaks lífeyris enda hafi þeir unnið samfellt hjá félaginu í 12 ár áður en taka lífeyris hefst. Lífeyrir, sem miðast við meðallaun starfsmannsins á ávinnslutímabilinu, er greiddur í tvö ár, þar til starfsmaður nær 70 ára aldri. Margir starfsmenn hafa starfað hjá félaginu í áratugi. Forsvarsmenn félagsins leita til þín um ráðgjöf í reikningsskilamálum. Þeim er ljóst að samkvæmt alþjóðlegum reikningsskilastöðlum ber að færa skuldbindingu vegna þessara réttinda starfsmanna í reikningsskil félagsins.

Úrlausnarefni:

Verkefni þitt er að gera forsvarsmönnum Málmur hf. grein fyrir þeim meginreglum sem gilda um færslu skuldbindinga eins og þessarar, hvenær og hvernig færa skal skuldbindingu vegna starfsmannanna og hvaða þættir hafa áhrif á fjárhæð skuldbindingar.

Rökstyddu svarið með tilvísun í lög, reglur, staðla eða önnur gögn eftir því sem þú telur ástæðu til

Svarið í word-svarskjali

Verkefni 8 – 20 mín.

Hábygg hf. er fasteignafélag með hlutafé skráð í kauphöll. Félagið á nokkur dótturfélög sem sömuleiðis eru fasteignafélög. Félögin beita öll alþjóðlegum reikningsskilastöðlum við gerð reikningsskila sinna og meta allar fasteignir á gangvirði í samræmi við IAS 40. Á árinu 2024 flutti félagið skrifstofur móðurfélagsins og samstæðunnar úr leiguhúsnæði þriðja aðila í fasteign í eigu dótturfélagsins Bygg 4 ehf.

Úrlausnarefni:

Verkefni þitt er að gera grein fyrir því hvernig farið skuli með þessa fasteign í reikningsskilum samstæðunnar annars vegar og dótturfélagsins hins vegar þegar móðurfélagið tekur eignina á leigu.

Rökstyddu svarið með tilvísun í lög, reglur, staðla eða önnur gögn eftir því sem þú telur ástæðu til

Svarið í word-svarskjali